

СТАНОВИЩЕ

от *Силвия Георгиева Георгиева*,
доцент д-р от ЮЗУ „Неофит Рилски”

за дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор”
Автор: *Мартин Смит*

Тема: *Сигурност в несигурността: ценността на стоическата етика на добродетелите*

Научен ръководител: *доц. дн Димка Гичева-Гочева*

1. Дисертацията.

Дисертационният труд „Сигурност в несигурността: Ценността на стоическата етика на добродетелите“ съдържа 210 страници и се състои от въведение, четири отделни части: ПРОБЛЕМЪТ; КЪМ РЕШЕНИЕ; ДИСКУСИЯ; ЗАКЛЮЧЕНИЕ. Към дисертационния текст са добавени ПРИЛОЖЕНИЕ, ФИГУРИ и РЕЧНИК. Библиографията в края на труда включва над 100 библиографични единици.

Дисертантът Мартин Смит е изпълнил минималните наукометрични изисквания в процедурата за присъждане на образователната и научна степен „доктор”. Реализирал е 3 публикации по темата на дисертацията, които са приети за печат и предстои да бъдат публикувани в първата четвърт на 2025 г.

2. Структура на дисертацията и научни приноси.

Подборът на темата и структурата на научния труд са оригинални и изключително интересни. Във въведението на дисертацията авторът представя отправната точка на своите изследвания, идеята на самия текст, подхода, метода и източниците на своята разработка. Става ясно, че този текст е една концептуална рамка, която се отличава със своето новаторство. Изследването има еkleктичен подход към основния поставен проблем. Изследват се три философски школи: Аристотел, Макиавели, стоицизъм. Към тях Мартин Смит добавя и Хайдегер и Аренд, за да осигурят съвременен контекст. Цялото изследване е изразено в съответствие с принципите на стоицизма в подкрепа на твърдението, че стоическата добродетел предлага най-голяма полезност, особено в периоди на морална несигурност в обществото.

Еклектичната и оригинална същност на представения текст се реализира чрез няколко отделни диалога на автора: с Аристотел (най-пространният и задълбочен); с Хайдегер, Аренд, Десме, Безменов и разбира се - стоиците - Сенека и Марк Аврелий. Ценността на стоическите добродетели е изведена на преден план, но именно този диалог има нужда от повече внимание, тъй като читателят има такова очакване от заглавието на текста.

Още в замисъла на изследването, а и в хода на самото изложение се открива едно ценно качество на авторската позиция – критическият поглед към диалога между отделните философски концепции, която създава удържащ център на целия текст. Въпреки огромния диапазон на сравнителен анализ, докторантът успява да открие преимуществото на стоическия възглед за доброто и злото. Разрушителният принцип се предполата като необходим за продължаването на живота /стр. 18/. Признаването на злото е необходимо за придобиване на практическа мъдрост, като по този начин се насърчава самосъзнание, което подпомага автентичния подход към морала, с алюзия към теорията на Юнг за *сянката*. Тезата на дисертанта е, че моралните призови към някакъв идеал са погрешни, тъй като не отчитат дуалистичната природа на съществуването. В замяна на Аристотеловия разум Смит предлага практическата мъдрост като човешки *ergon*. На стр. 28 се трърди, че практическата мъдрост примирява разрушителния принцип с цялостната съзидателна цел - продължението на живота. В противовес на Аристотеловото възприятие за злото като лишение, в текста се защитава идеята, че както доброто, така и злото притежават собствена субстанция.

Един от “диалозите” на автора е едновременно с Аристотел, Макиавели и стоиците. Проследявайки Аристотеловата евдемония и подхода на Макиавели към добродетелта като политически инструмент, а не като морален характер сам по себе си, авторът обединява аспекти от всяко схващане: Аристотеловият разум, стоическото безразличие, макиавелисткия реализъм, и предлага една по-устойчива и адаптивна етика на добродетелите, която да запази субекта сред моралния упадък на обществото.

Напълно подкрепям изразените в заключението идеи за бъдещи изследвания и особено намерението да се включат сравнения с източните философии, които по думите на автора също ценят повече култивацията на вътрешни добродетели. Оригинална е и идеята за бъдещи изследвания на влиянията на историческите практики върху психологическото благополучие на субекта и вземането на морални решения, както и евентулни примери от корпоративните среди и медицинската практика. Така принципите на стоицизма могат да бъдат укрепени с емпирични данни. Не на последно място, особено актуална е идеята на дисертанта за бъдещо изследване на тези идеи във връзка с изкуствения интелект и моралните дилеми, пред които ще бъдем поставени спрямо неговото все по-широко използване.

Първият аспект, който прави впечатление, е **ерудицията**, която е натрупал авторът по темата на своята дисертация. Отгук се разкрива **способността му да поема свой път на анализ** върху отличното познаване и съответните интерпретации в огромния сравнителен материал и да изработи собствен аргументиран интерпретативен ключ.

Дисертантът разглежда многопланово набелязаната проблематика и смело предлага собствени виждания в аргументираните си “диалози” с различни като идеи и епохи философски възгледи. Това показва, че М. Смит притежава както зрялост на философското мислене, така и завидната смелост на изследовател в стремежа си към баланс и аргументация на предложените изследователски тези и хипотези.

Текстът на дисертацията е добре структуриран **и притежава семантична и логическа плътност, строен анализ и последователност** в наслагването върху предходни интерпретации на нови, иновативни тълкувания.

Приемам научните приноси, очертани от автора в автореферата.

3. Заключение и предложение.

Като имам предвид демонстрираните качества на докторанта за задълбочено навлизане в сложна изследователска проблематика и методология за тълкуване на едни от най-основополагащите философски проблеми, заявената

способност за собствен ъгъл на интерпретация, достигнатите приноси в разработката на темата и съдържателността на текста, убедено предлагам на членовете на уважаемото Научно жури да присъдят образователната и научна степен „доктор” на Мартин Смит.

17. 01. 2025 г.

доц. д-р Силвия Георгиева